

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง ผลของกิจกรรมทางศิลปะที่มีต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมาธิของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมาธิของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้และเพื่อศึกษาผลการทดลองใช้กิจกรรมทางศิลปะและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการมีสมาธิของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ของสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 20 คน ใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) มีเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ผู้ปกครองสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา แบบสัมภาษณ์ผู้ดูแลเด็กในสถานสงเคราะห์เด็กพิการทางสมองและปัญญา แบบสังเกตพฤติกรรมการมีสมาธิของนักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมทางศิลปะเพื่อพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมาธิในเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ และแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ตามทฤษฎีของทอร์เรนซ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าทางสถิติ คือ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบค่าที่ t-test แบบกลุ่มที่ไม่เป็นอิสระแก่กัน (Dependent Samples) สรุปผลได้ดังนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยผลของกิจกรรมทางศิลปะที่มีต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมาธิของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมาธิของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้สามารถทำได้ด้วยการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม คือ กิจกรรมทางศิลปะ โดยจะต้องเป็นกิจกรรมที่ไม่ซับซ้อนหรือมีหลายขั้นตอนมากเพื่อให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ง่ายต่อการเข้าใจและปฏิบัติได้ด้วยตนเอง เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจที่จะทำให้เด็กได้ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในด้านต่างๆ อันได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความคิดละเอียดลออ ซึ่งสามารถส่งผลต่อการมีสมาธิในเด็กได้ เพราะในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปะต้องอาศัยความคิด ขั้นตอน ความตั้งใจเพื่อที่จะทำงานสำเร็จลุล่วงไปได้ เมื่อเด็กเกิดความภาคภูมิใจ ชอบในสิ่งที่ทำจึงส่งผลทำให้เด็กมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่ทำมากขึ้น ซึ่งกิจกรรมทางศิลปะที่สร้างขึ้น ประกอบไปด้วย 5 กิจกรรม คือ กิจกรรมที่ 1 เรื่องเส้นกับความรู้สึก กิจกรรมที่ 2 เรื่อง แบบประกอบรูปภาพ กิจกรรมที่ 3 เรื่อง ลากเส้นโยงจุด กิจกรรมที่ 4 เรื่อง การพิมพ์ภาพ และกิจกรรมที่ 5 เรื่องการปั้น ซึ่งในระหว่างการจัดกิจกรรมก็จำเป็นที่จะต้องจัดสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ด้วย ทั้งการเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อม สร้างบรรยากาศที่สนุกสนาน ใช้คำพูดที่ง่าย ทำท่าย แต่สั้นและเข้าใจง่าย และต้องเป็นกิจกรรมที่สั้นๆ ใช้เวลาแต่ละกิจกรรมน้อย คือประมาณ 10 นาทีต่อกิจกรรม การสอนเริ่มจากการสาธิตขั้นตอนและอธิบายตามลำดับอย่างช้าๆ จนเด็กเข้าใจแล้วจึงเริ่มทำงาน และเมื่อปฏิบัติกิจกรรมเสร็จเรียบร้อยแล้วควรแบ่งหน้าที่ให้เด็กรับผิดชอบในการทำความสะอาด ดูแลรักษาเก็บอุปกรณ์เช่นเดียวกับเด็กปกติทั่วไปเพื่อสร้างทัศนคติที่เหมาะสม และให้เด็กได้รู้จักการดูแลช่วยเหลือตนเองด้วย

2. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมทางศิลปะและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้กิจกรรมทางศิลปะ 36.6 คะแนน และหลังการใช้กิจกรรมทางศิลปะ 59.9 คะแนน เมื่อทำการทดสอบค่าที่ พบว่า มีความคิด

สร้างสรรค์หลังการใช้กิจกรรมทางศิลปะสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมทางศิลปะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. นักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาพฤติกรรมด้านสมาธิ ด้วยกิจกรรมทางศิลปะและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยก่อนการใช้กิจกรรมทางศิลปะ 41.10 คะแนน และหลังการใช้กิจกรรมทางศิลปะ 71.10 คะแนน เมื่อทำการทดสอบค่าที พบว่าพฤติกรรมด้านสมาธิหลังการใช้กิจกรรมทางศิลปะสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมทางศิลปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ดังนี้

1. เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้เป็นเด็กที่มีความบกพร่องและมีปัญหาทางการรับรู้ ซึ่งเกิดจากความบกพร่องทางจิตวิทยาตั้งแต่หนึ่งอย่างขึ้นไป ส่งผลต่อการคิด การพูด การอ่าน การฟัง การเขียนสะกดคำ และการคิดคำนวณทางคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ยังส่งผลในเรื่องของการพูดหรือสื่อสารซ้ำ ปัญหาทางพฤติกรรม อารมณ์ สังคมด้วย เด็กเหล่านี้จึงมีปัญหาในการเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำกว่าความสามารถจริง จึงต้องจัดหากิจกรรมที่เหมาะสมที่จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ และเสริมสร้างให้เด็กมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ได้ ซึ่งก็คือกิจกรรมทางศิลปะ ดังที่ รีเพอร์และคณะ (Leeper and others. 1970: 338) กล่าวว่า จากการศึกษาพบว่าคุณค่าของกิจกรรมศิลปะนั้นมีมากมายเพราะกิจกรรมศิลปะโดยเฉพาะการวาดภาพไม่ได้ทำให้เด็กสนุกสนานเท่านั้น แต่มีความคิดมีเหตุผล ประสพการณ์ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กรวมเข้าไปด้วย และทอร์เรนซ์ (Torrance. 1962) ที่กล่าวว่าทุกคนสามารถได้รับการฝึกให้มีความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นได้ โดยวิธีการฝึกของทอร์เรนซ์มุ่งไปในด้านของการคิดแก้ปัญหา การทำกิจกรรม เช่นการวาดภาพ แต่งเรื่อง โดยใช้จินตนาการ และให้คิดริเริ่มตกแต่งสิ่งที่ไม่สมบูรณ์ ซึ่งจากการทดลองใช้กิจกรรมทางศิลปะและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์พบว่านักเรียนที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ที่ได้รับการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ด้วยกิจกรรมทางศิลปะและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้กิจกรรมทางศิลปะสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมทางศิลปะ 7.20 คะแนน เมื่อพิจารณาการพัฒนาของความคิดสร้างสรรค์เป็นรายด้านพบว่ามีความคะแนนเฉลี่ยสูงขึ้นทุกด้าน เมื่อทำการทดสอบค่าที พบว่า มีความคิดสร้างสรรค์หลังการใช้กิจกรรมทางศิลปะสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมทางศิลปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงให้เห็นว่าการใช้กิจกรรมทางศิลปะส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีพัฒนาการด้านความคิดสร้างสรรค์ที่เพิ่มขึ้น สอดคล้องกับที่ สมศักดิ์ ภูวิภาดารวรรณ์ (2544: 123) ได้กล่าวว่าการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์สามารถส่งเสริมได้ด้วยการใช้เทคนิคการสอนเรียนรู้การสร้างสรรคโดยการกระทำ รวมทั้งเรียนรู้โดยวิธีการระดมพลังสมองจากการทำกิจกรรมกลุ่มที่เน้นการปฏิบัติด้วยตัวเด็กเอง ซึ่งเป็นการส่งเสริมให้เด็กมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น

2. ผลจากการใช้กิจกรรมทางศิลปะช่วยให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีพฤติกรรมทางด้านสมาธิดีขึ้น จากการเปรียบเทียบการสังเกตพฤติกรรมด้านสมาธิก่อนและหลังการใช้กิจกรรมทางศิลปะ พบว่ามีผลต่างของคะแนนเฉลี่ยหลังการใช้กิจกรรมทางศิลปะสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมทางศิลปะเท่ากับ 30.10 คะแนนเมื่อทำการทดสอบค่าที พบว่าพฤติกรรมด้านสมาธิหลังการใช้กิจกรรมทางศิลปะสูงกว่าก่อนการใช้กิจกรรมทางศิลปะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การใช้กิจกรรมทางศิลปะและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ส่งผลให้เด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

มีสมาธิเพิ่มสูงขึ้น สอดคล้องกับคำกล่าวของ ปิยวรรณ อภินันท์รุ่งโรจน์ (2555: 14-15) ที่ว่า ศิลปะช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยด้านความประณีต การสร้างงานศิลปะทุกชนิดจำเป็นต้องใช้ความละเอียดอ่อนและความประณีตในการสร้างสรรค์ การฝึกให้เด็กได้ทำกิจกรรมทางศิลปะจะช่วยให้เด็กเกิดสมาธิในกระบวนการคิดขณะปฏิบัติงาน เนื่องจากพฤติกรรมโดยทั่วไปของเด็กกำลังซุกซนอยากรู้อยากเห็น ไม่อยู่นิ่ง การฝึกให้เด็กมีความตั้งใจและใช้ความพยายามในการทำงานให้สำเร็จและสมาธิจดอยู่กับงานที่อยู่ตรงหน้า จะช่วยพัฒนาเรื่องความประณีตเรียบร้อยได้ จากการสรุปผลการวิจัย และอภิปรายผลดังที่กล่าวมา จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่า การใช้กิจกรรมทางศิลปะกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้มีผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ทำให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และสมาธิ

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 การนำชุดกิจกรรมทางศิลปะและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ไปใช้ ผู้สอนควรจัดกิจกรรม และใช้เทคนิคการสอนให้เหมาะสมกับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้

5.3.1.2 เป็นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ปรับปรุง หรือพัฒนาชุดกิจกรรมทางศิลปะและพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ในกิจกรรมประเภทอื่นๆ เช่น การปะติดภาพ หรือการใช้อุปกรณ์ที่หลากหลายมากขึ้น

5.3.1.3 เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อความคิดสร้างสรรค์และสมาธิในเด็ก ครูหรือผู้ปกครองควรนำกิจกรรมทางศิลปะไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับเด็กๆ ของตน

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมทางศิลปะในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง เพื่อติดตามผลของการจัดกิจกรรมทางศิลปะว่าส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์และพัฒนาพฤติกรรมทางด้านสมาธิอย่างถาวรหรือไม่

5.3.2.2 ศึกษาการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กที่มีความบกพร่องทางด้านอื่นๆ โดยใช้กิจกรรมทางศิลปะ

5.3.2.3 ศึกษาผลของการจัดกิจกรรมทางศิลปะให้กับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้ในระดับอายุที่ต่างกันเพื่อเปรียบเทียบผลที่ได้

5.3.2.4 ศึกษาแนวทางในการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสมาธิด้วยวิธีอื่นที่เหมาะสมสำหรับเด็กที่มีความบกพร่องทางการเรียนรู้